

Verslag STJ-onderzoek thuiszitters in Goeree-Overflakkee

Utrecht, juni 2014

Samenwerkend Toezicht Jeugdzaken is een samenwerking van:

Inspectie voor de Gezondheidszorg

Inspectie van het Onderwijs

Inspectie Jeugdzorg

Inspectie Veiligheid en Justitie

Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Samenwerkend Toezicht Jeugd

In Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ), voorheen Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ), is al het rijkstoezicht georganiseerd waar de inspecties samenwerken en dat betrekking heeft op (zorg voor) jongeren.

De vijf inspecties die binnen STJ samenwerken zijn: de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie Veiligheid en Justitie en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

STJ onderzoekt maatschappelijke problemen van en door jongeren waarbij een integrale aanpak is vereist. Daarbij gaat STJ na in hoeverre voorzieningen en organisaties er gezamenlijk in slagen het maatschappelijk probleem op te lossen. STJ kijkt of het belang van het kind voorop staat bij de activiteiten die organisaties ondernemen.

www.jeugdinspecties.nl

Voorwoord

Hoewel elk kind recht heeft op onderwijs zitten er jaarlijks vele leerplichtige jongeren onterecht thuis. Regelmatig komen voorbeelden van jongeren die niet naar school gaan in de media. Over het algemeen gaat het om kwetsbare kinderen met complexe problemen waarvoor de zoektocht naar passend onderwijs en zorg lastig en langdurig is. Om deze kinderen en hun ouders ging het STJ in dit onderzoek naar de preventie en aanpak van thuiszitten.

STJ-onderzoek op Goeree-Overflakkee

Het onderzoek richtte zich specifiek op het vinden van werkende elementen in het handelen van professionals en vond plaats in drie regio's die overeenkomen met de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs in het voortgezet onderwijs, te weten Nijmegen, Zwolle en Goeree-Overflakkee. STJ betrok niet alleen partijen die deel uitmaken van de samenwerkingsverbanden, maar ook partijen uit de gezondheidszorg en jeugdzorg die in die regio actief zijn. Op basis van de bevindingen in de drie samenwerkingsverbanden, heeft STJ een handreiking voor professionals gemaakt in de vorm van een website (www.reikthuiszittersdehand.nl). Daarnaast heeft STJ een verslag gemaakt over iedere regio afzonderlijk. In het voorliggende verslag beschrijft STJ drie thema's die het succesvol handelen van professionals bepalen en die op Goeree-Overflakkee naar voren kwamen. Ook doet STJ enkele aanbevelingen ter verbetering.

Verder terugdringen van thuiszitten

Het verder terugdringen van het aantal thuiszitters is belangrijk voor de jongeren en hun ouders die het betreft. De invoering van de Wet passend onderwijs op 1 augustus 2014 en de transities jeugdzorg en AWBZ per 1 januari 2015 bieden nieuwe kansen en mogelijkheden om de thuiszittersproblematiek aan te pakken. Een van de doelen van het passend onderwijs is dat geen jongere thuis komt te zitten door het ontbreken van een passend aanbod. De scholen in de samenwerkingsverbanden krijgen een zorgplicht, ook voor jongeren met een specifieke onderwijsbehoefte. Gemeenten krijgen de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor alle vormen van jeugdhulp. De samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de gemeenten zijn dus samen met professionals uit de jeugdhulp, de gezondheidszorg en het welzijnswerk aan zet om passend onderwijs en ondersteuning te realiseren voor jongeren die dat nodig hebben. STJ hoopt met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van de aanpak en preventie van thuiszitten en doet een appel op alle betrokken partijen om thuiszitten verder terug te dringen.

Dank

Onze dank gaat uit naar de jongeren en hun ouders die bereid waren om hun ervaringen met ons te delen. Daardoor was STJ in staat om aan de hand van concrete casuïstiek het handelen van professionals te onderzoeken. Wij bedanken verder het bestuur van het samenwerkingsverband VO Goeree-Overflakkee U.A. voor zijn ondersteuning en facilitering en alle betrokken professionals en managers die samen met ons op zoek zijn geweest naar wat werkt in de aanpak van het thuiszitten.

Utrecht, juni 2014

Inhoudsopgave

1.	Het onderzoek naar thuiszitten.....	9
1.1	De ambitie van STJ	9
1.2	De uitvoering	9
1.3	Leeswijzer	10
2.	Goeree-Overflakkee	11
2.1	SWV Goeree-Overflakkee.....	11
3.	Werkende elementen	13
3.1	Relatie professional en jongere en diens ouder(s)	13
3.2	Het handelen naar aanleiding van schoolverzuim	14
3.3	Versterken van eigen kracht.....	16
4.	Tot slot	19

1. Het onderzoek naar thuiszitten

De gevolgen van thuiszitten zijn groot, zowel voor de jongeren als voor de gezinnen waarin ze opgroeien. Door het thuiszitten missen jongeren een gestructureerde dagbesteding, contacten met leeftijdsgenoten en lopen ze leerachterstanden op. Bovendien zet een onderbroken en voortijdig gestopte schoolloopbaan jongeren op achterstand, omdat een afgeronde schoolopleiding een belangrijke voorwaarde is voor maatschappelijk succes en participatie op latere leeftijd.

Jongeren vallen niet zomaar uit van school en komen niet zomaar thuis te zitten. Vaak liggen aan uitval van school complexe problemen ten grondslag. De oorzaken zijn zeer divers; het kan gaan om gedragskenmerken, sociaal-emotionele of (psychische) gezondheidsproblemen, in combinatie met het schoolklimaat. Daarnaast kunnen er problemen zijn in de thuissituatie. Vanwege de diverse oorzaken en de complexiteit daarvan hebben professionals uit verschillende beroepsgroepen, instellingen en sectoren een rol in de preventie en aanpak van thuiszitten.

1.1 De ambitie van STJ

De ernst van de problematiek en de intersectorale aanpak die nodig is om thuiszitten tegen te gaan hebben ertoe geleid dat STJ in 2013 besloot een onderzoek te starten naar de preventie en aanpak van thuiszitten. In dit onderzoek heeft STJ er ten eerste voor gekozen de focus te leggen op het handelen van professionals. Deze keuze is gemaakt omdat uit eerdere STJ-onderzoeken bleek dat de acties van professionals en hun (morele) handelingsplicht essentieel zijn voor goede hulp aan jongeren. STJ wil met dit onderzoek het belang van professioneel handelen benadrukken. Ten tweede heeft dit onderzoek zich gericht op het vinden van werkende elementen in de aanpak van thuiszitten. Net zomin als er één oorzaak is voor thuiszitten, is er één beproefd recept voor de aanpak ervan. Wel kunnen bepaalde handelingen van positieve invloed zijn op de kans op succes. STJ wilde deze handelingen in kaart brengen om zo handvatten te bieden aan professionals om de aanpak van thuiszitten te verbeteren. De centrale vraag in dit onderzoek luidde:

Welke factoren verklaren dat professionals succesvol handelen, in het voorkomen van thuiszitten en het oplossen van het complex van problemen van een thuiszittende jongere?

STJ verstaat onder 'succes' dat een thuiszittende leerling weer instroomt met een passend aanbod van onderwijs, waar nodig in combinatie met passende zorg. Met een 'professional' doelt STJ op iedereen die zich beroepshalve met kinderen en jongeren bezighoudt, zoals jeugdhulpverleners, leerkrachten, mentoren, jeugdverpleegkundigen, leerplichtambtenaren, psychologen en huisartsen. Daarnaast stonden in dit onderzoek jongeren in de leeftijdsgroep 11 tot en met 16 jaar centraal die langer dan een maand niet naar school gaan.

1.2 De uitvoering

Het onderzoek bestond uit verschillende stappen. STJ heeft eerst het verloop van onderwijs, hulp en zorg in beeld gebracht voor twee jongeren uit het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Goeree-Overflakkee U.A. (hierna SWV) die thuiszitten of thuis hebben gezeten. De jongeren en ouders hebben toegestemd om mee te werken aan het onderzoek. STJ heeft de jongeren en hun

ouders geïnterviewd en daarbij geïnventariseerd welke organisaties betrokken zijn (geweest) bij de aanpak van hun problemen. Vervolgens heeft STJ bij deze organisaties een dossieronderzoek uitgevoerd. De casuïstiek is geëvalueerd en breder besproken in een bijeenkomst met de betrokken professionals. De opbrengsten zijn daarna besproken in een bijeenkomst met hun managers.

Daarnaast heeft STJ verschillende keren gesproken met de contactpersoon van het SWV en een casuïstiekoverleg CJG bijgewoond.

Bij de onderzochte jongeren waren de volgende organisaties betrokken:

- Centrum Jeugd en Gezin Rijnmond, locatie Middelharnis
- Bureau Jeugdzorg Zuid Holland Zuid, locatie Dordrecht en Middelharnis
- Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
- Leerplicht Goeree-Overflakkee
- De Viersprong
- Careyn / schoolmaatschappelijk werk
- Horizon, Rijnhove
- Edudelta College
- CSG Prins Maurits
- Regionale Scholengemeenschap Goeree-Overflakkee
- Wellantcollege Klaaswaal

De werkende elementen die uit de analyse naar voren zijn gekomen heeft STJ voorgelegd aan een brede groep experts uit de verschillende sectoren. Omdat STJ het belangrijk vindt om ook de mening van jongeren bij haar onderzoek te betrekken, zijn de elementen eveneens voorgelegd aan vertegenwoordigers van jongerenorganisaties.

1.3 Leeswijzer

In dit verslag heeft STJ ervoor gekozen om geen uitputtende beschrijving te geven van de preventie en aanpak van thuiszittersproblematiek op Goeree-Overflakkee, maar om enkele uitkomsten te selecteren. Het verslag start met een korte beschrijving van de context. Daarna worden drie thema's beschreven die STJ specifiek van belang vindt voor partijen op Goeree-Overflakkee. De thema's worden geïllustreerd met enkele voorbeelden uit de casuïstiek. Het verslag sluit af met een aantal aanbevelingen aan de betrokken organisaties.

2. Goeree-Overflakkee

In deze paragraaf volgt een omschrijving van de wijze waarop de zorg en het voortgezet onderwijs binnen het samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee is ingericht.

2.1 SWV Goeree-Overflakkee

Het SWV Goeree-Overflakkee kenmerkt zich door zijn kleinschaligheid. In 2013 zijn de vier gemeenten samengevoegd tot één gemeente Goeree-Overflakkee. Binnen het SWV bevinden zich drie scholen voor Voortgezet Onderwijs (VO). Er is geen school voor Speciaal Voortgezet Onderwijs. Een belangrijke voorziening van het SWV is het Expertisecentrum Goeree-Overflakkee (ECGO). Het ECGO biedt hulp en ondersteuning bij problemen op het gebied van onderwijs en zorg, neemt testen af en verwijst waar nodig door.

Binnen Goeree-Overflakkee heeft het CJG Rotterdam Rijnmond een locatie gevestigd. Careyn algemeen, Schoolmaatschappelijk werk, Mee, Lucertis GGZ, Jeugdgezondheidszorg 0-19, leerplicht en Bureau Jeugdzorg Zuid Holland Zuid zijn vertegenwoordigd in het CJG. Binnen het CJG is een regisseur werkzaam die tweewekelijks een casuïstiekoverleg met alle partijen en de drie VO-scholen voorziet. In dit zorgoverleg worden gezinnen, die vanwege zorgen door één van de partijen is aangemeld, besproken en worden afspraken gemaakt. Het betreffende gezin wordt van dit overleg op de hoogte gesteld. Naast dit casuïstiekoverleg vindt er wekelijks een prinex plaats. Het prinex (preventief intern extern overleg) is een wekelijks overleg tussen het schoolmaatschappelijk werk, de jeugdverpleegkundige (CJG) en de zorgcoördinatoren. Tijdens dit overleg bespreken zij de leerlingen waar zij zich zorgen over maken. Als er sprake is van schoolverzuim volgen ze de afspraken die in het verzuimprotocol zijn afgesproken. Vanwege deze overlegstructuur (wekelijks prinex en tweewekelijks zorgoverleg) is er nu geen zorgadviesteam (ZAT) meer. Ten tijde van de zorgen over de beide jongeren uit het onderzoek was er nog wel een operationeel ZAT. De jongeren zijn hierin besproken.

Bureau Jeugdzorg Zuid Holland heeft een kleine locatie gevestigd binnen de gemeente Goeree-Overflakkee. Verder wordt er (school)maatschappelijk werk geboden door Careyn. De Viersprong (landelijk centrum voor persoonlijkheidsproblematiek) heeft geen aparte locatie binnen de gemeente Goeree-Overflakkee. De locatie voor de regio Zeeland is gevestigd in Terneuzen. De MST-therapeuten van de Viersprong bedienen MST-cliënten in Zeeland vanuit de locatie van de Viersprong in Bergen op Zoom. MST is een intensieve vorm van behandeling voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar met complexe gedragsproblemen. Dit zijn problemen met agressie, liegen, stelen, weglopen, drugsgebruik, verkeerde vrienden, etc. Hiervoor dreigt een uithuisplaatsing. Als blijkt dat een uithuisplaatsing onvermijdelijk is, kunnen jongeren vanuit Goeree-Overflakkee onder andere geplaatst worden bij Horizon Jeugdzorg en Onderwijs, locatie Rijnhove. Rijnhove is een residentiële voorziening voor kinderen in de leeftijd van 8 tot 18 jaar met ernstige ontwikkelings- en/of gedragsproblemen.

3. Werkende elementen

Na de interviews met de jongeren en de ouders, het dossieronderzoek en de observatie van het casuïstiekoverleg CJG heeft STJ samen met de betrokken professionals tijdens een bijeenkomst de werkende elementen van de uitvoering van de begeleiding/ hulpverlening besproken en nader geanalyseerd. In deze paragraaf volgen de voornaamste werkende elementen die naar voren kwamen in de bijeenkomst met de betrokken professionals.

In Goeree-Overflakkee vielen de volgende werkende elementen op:

- De relatie tussen de professional en jongere en diens ouder(s);
- Het handelen naar aanleiding van schoolverzuim;
- Het versterken van eigen kracht.

3.1 Relatie professional en jongere en diens ouder(s)

In het onderzoek kwam het belang van de relatie tussen professionals enerzijds en ouders en jongeren anderzijds nadrukkelijk naar boven.

Bij beide jongeren heeft STJ voorbeelden gezien van een professional die op een zodanige manier de relatie aanging met de jongere en/of de ouder dat er een basis ontstond waarop 'gewerkt' kon worden. Kenmerkend in deze voorbeelden was dat de professional goed aansloot op de beleving en behoeften van de jongere en diens ouders en outreachend werkte.

Daarbij was vooral de houding van de professional belangrijk. Deze houding onderscheidde zich onder andere door onbevooroordeeld te zijn en open te staan voor het verhaal en de wensen van de jongere en de ouders. Hierdoor voelden de jongeren en de ouders zich gehoord, serieus genomen en voelden ze zich uitgenodigd om mee te denken over de invulling van de hulp.

Voorbeelden

Hieronder volgen enkele voorbeelden van werkende elementen in het aangaan en vasthouden van de relatie tussen de professional en de jongere en diens ouders.

Bereikbaarheid

Een ouder is tevreden over het handelen van de gezinsvoogd. De ouder vindt dat de gezinsvoogd goed bereikbaar is. Als de ouder vragen stelt per mail dan volgt er snel antwoord, zelfs in het weekend. De ouder voelt zich hierdoor serieus genomen door de gezinsvoogd. Uit het dossieronderzoek maakte STJ op dat de gezinsvoogd met respect over en met de ouder sprak en daarmee de ouder het gevoel gaf dat de ouder er alles aan deed om goed voor de jongere te zorgen.

Continuïteit

STJ heeft gezien dat de medewerker van de afdeling toegang van Bureau Jeugdzorg, de mogelijkheid heeft gekregen om na het uitspreken van de ondertoezichtstelling deze maatregel uit te voeren. Hierdoor hoefde er geen overdracht naar een andere professional plaats te vinden en kon de inmiddels opgebouwde relatie met het gezin behouden blijven.

Coaching

Bij een jongere valt de rol van de huidige docent van het mbo op. Zijn manier van contact maken met de jongere en het aangaan van het gesprek, hebben ervoor gezorgd dat de jongere weer naar school kan en wil. Uit het gesprek met de docent blijkt dat hij motiverende gesprekstechnieken gebruikt om jongeren te benaderen en afspraken met hen te maken. De docent gaat onbevooroordeeld het gesprek in en voert een lang intakegesprek. Hij neemt daarvoor de tijd en luistert. Gedurende de lessen houdt hij een coachende rol, waardoor hij de jongere intensief kan begeleiden en problemen snel kan signaleren. Het gaat er volgens hem niet alleen om de relatie aan te gaan, maar ook om deze te behouden. De docent is bereikbaar voor de jongere. Tijdens het onderzoek blijkt dat de jongere uit het onderzoek niet de enige jongere is waarbij het lukt om door deze werkwijze weer naar school te willen en gaan.

Aandacht

De jongere en de ouder zijn positief over de handelingswijze van de jeugdreclassering. De jeugdreclasserder heeft aandacht voor het verhaal van de jongere en is niet alleen beoordelend. De jeugdreclasserder luistert en onderhoudt daardoor de vertrouwensrelatie met de jongere.

Conclusie over de relatie tussen de professional en de jongere en diens ouders

STJ concludeert dat het aansluiten op de jongere en ouders vanuit het perspectief van de jongere en ouders als heel belangrijk wordt ervaren. Jongeren en de ouders delen makkelijker informatie en staan meer open voor ondersteuning en begeleiding indien er sprake is van een relatie zoals hierboven beschreven. STJ beschouwt het aansluiten op de jongere en de ouders als een voorwaarde om de verdere hulpverlening in te vullen. Bij de aanpak van het thuiszitten is het stellen van grenzen door de professional onvermijdelijk. Aansluiten op de jongere en de ouders sluit repressief handelen echter niet uit. Compassie en repressie kunnen in een professionele relatie goed samengaan.

3.2 Het handelen naar aanleiding van schoolverzuim

Het samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee en de gemeente Goeree-Overflakkee kenmerken zich door kleinschaligheid. De zorgcoördinatoren van de drie VO-scholen kennen elkaar goed en hebben wekelijks contact met elkaar. De lijnen zijn kort. Daarnaast is er een Centrum Jeugd en Gezin (CJG) in de gemeente gevestigd, hierin zijn alle organisaties die bij het STJ-onderzoek betrokken zijn, vertegenwoordigd. De professionals komen elkaar regelmatig op verschillende plaatsen tegen. Doordat de lijnen tussen de partijen kort zijn en de professionals elkaar goed weten te vinden, zijn de onderlinge rollen en taken van elkaar bekend en wordt er gewerkt met vaste structuren. De professionals ervaren dit als prettig en effectief.

Voorbeelden

Hieronder worden voorbeelden van werkende elementen met betrekking tot het handelen naar aanvang het schoolverzuim beschreven.

Handelen conform afspraak

Voorafgaand, tijdens en na het schoolverzuim van beide jongeren hebben verschillende professionals gehandeld. De school en de leerplichtambtenaar hebben bij het schoolverzuim gehandeld conform het verzuimprotocol. De stappen die daarin zijn opgenomen, zijn uitgevoerd. Het schoolverzuim van beide jongeren is op een goede manier geregistreerd. De leerplichtambtenaar is in beide gevallen op het juiste moment ingelicht over het verzuim en heeft, conform het verzuimprotocol, eerst de jongeren en ouders gewaarschuwd. Toen het verzuim niet stopte heeft de leerplichtambtenaar tegen beide jongeren een proces verbaal opgemaakt. De professionals geven aan dat zij het handelen van de leerplicht snel en voorspoedig vonden verlopen. Zij vinden dat de leerplichtambtenaar snel heeft gehandeld heeft. De opmaak van het proces-verbaal heeft niet nodeloos op zich laten wachten.

De afhandeling van het proces-verbaal

De professionals beschouwen de afhandeling van het proces-verbaal door de rechtbank als een werkend element. Zij zijn positief over de rol van de officier van justitie en de rechter. Dit komt vanwege de gekozen werkwijze van de rechtbank: nadat het proces-verbaal is opgemaakt, leidt dit in veel gevallen tot een kantonzitting. Deze zitting wordt volgens de professionals snel gepland. De zaak wordt vervolgens behandeld en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) brengt een strafadvies uit, zoals het advies om de zitting aan te houden. De officier van justitie eist, al dan niet op advies van RvdK, om de zaak aan te houden. De officier van justitie doet dit om een tijdsperiode te creëren waarin een jongere, met de stok achter de deur van de zitting, gemotiveerd kan worden om naar school te gaan en/of hulp te accepteren. In veel gevallen stemt de rechtbank hierin mee en houdt de zitting aan. De professionals ervaren deze werkwijze als positief en als werkend element in het stoppen van thuiszitten. Bij beide jongeren heeft STJ gezien dat de zaken zeker anderhalf jaar aangehouden zijn.

Drang en Dwang

Door de opmaak van het proces-verbaal start de RvdK een strafonderzoek. De betrokken professionals geven aan dat beide strafonderzoeken spoedig zijn uitgevoerd. Bij beide jongeren heeft de interventie van de RvdK geleid tot een maatregel. Deze maatregel heeft ervoor gezorgd dat de jongeren de hulp kregen die nodig was. Ten behoeve van één van de jongeren is er na het strafonderzoek, een kinderschermingsonderzoek uitgevoerd en is er een ondertoezichtstelling uitgesproken. De professionals geven aan dat de uitbreiding van het strafonderzoek naar een kinderschermingsonderzoek een meerwaarde heeft omdat er daardoor sneller een ondertoezichtstelling uitgesproken is en de ingezette hulp bestendig kon worden. Ten behoeve van de andere jongere is er naar aanleiding van het strafonderzoek door de RvdK gestart met jeugdreclassering op vrijwillige basis.

Zorg en onderwijs werken samen

De professionals geven verder aan dat zij een snelle bespreking van de problematiek in de zorgoverleggen een werkend element vinden. Doordat de professionals op de hoogte zijn van de juiste route worden jongeren snel besproken. Inmiddels gebeurt dat in de nieuwe structuur. Hierdoor vindt er afstemming plaats met de andere professionals en worden er afspraken gemaakt. De professionals in en rond het samenwerkingsverband zijn tevreden over de aansluiting tussen zorg en onderwijs.

Conclusie over handelen bij schoolverzuim

STJ stelt vast dat de betrokken professionals het tempo waarin gehandeld is, de korte lijnen tussen de verschillende professionals en de werkwijze van de rechtbank als werkende element beschouwen in het stoppen van thuiszitten van jongeren. In Goeree-Overflakkee zijn de professionals bekend met elkaars aanbod en werkwijze. Over het algemeen is men bereid tot het delen en afstemmen van informatie.

3.3 Versterken van eigen kracht

Het onderzoek in Goeree-Overflakkee heeft voorbeelden opgeleverd hoe professionals werken aan het versterken van de eigen kracht van jongeren en ouders. Dit werd zichtbaar op twee manieren. Enerzijds zag STJ dit in de manier waarop één van de professional de jongere en diens ouders benaderde, anderzijds zag STJ hoe verschillende professionals het netwerk rondom een jongere en een gezin inzetten.

Voorbeelden

Voorbeelden van werkende elementen die STJ in het samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee gezien heeft.

Niet voor maar met de jongere

Uit het onderzoek blijkt dat als een professional tijdens het gesprek met de jongere aansluit bij de beleving van de jongere en samen met de jongere op zoek gaat naar motivatie en een oplossing, de professional daardoor de jongere zelf verantwoordelijkheid laat nemen voor de problemen en de oplossing. Door motiverende gespreksvoering wordt de jongere serieus genomen en in diens kracht gezet. Zo werd één van de jongere aangemoedigd om zelf op zoek te gaan naar een stage. Het realiseren daarvan werd zo een succeservaring voor de jongere.

Het is bij dit element wel van belang dat de professional goed inschat wat een jongere aankan en dat de relatie met de jongere door de professional goed onderhouden wordt.

Praktische hulp in de thuissituatie

In beide casussen is het behandelprogramma multisysteem therapie (MST) uitgevoerd. De MST-therapeut komt meerdere malen per week in de thuissituatie en werkt daar samen met de jongeren, de ouders en het sociale netwerk aan het verbeteren van de thuissituatie, de relaties met vrienden, school en buurt. In beide casussen is deze behandeling met een positief resultaat afgerond. Hieronder volgen een aantal voorbeelden waaruit blijkt hoe MST de eigen kracht heeft versterkt en tot welk positief resultaat dat geleid heeft.

STJ heeft gezien dat in de situatie van een jongere de wijkagent een belangrijke rol kreeg toebedeeld in het houden van toezicht op straat. Dit heeft ervoor gezorgd dat de ouder van de jongere ondersteund is in het houden van toezicht op de jongere als deze op straat was. Het netwerk van de ouder is ingezet om haar te ondersteunen in haar taak om toezicht te houden. Het vergroten van het toezicht heeft er ertoe geleid dat de jongere op straat niet meer in de problemen is gekomen.

Bij een andere jongere heeft STJ gezien dat in het gezin de huisregels zijn verduidelijkt en afspraken zijn gemaakt. De ouder kreeg opvoedtips en leerde deze toe te passen. De ouder is hierdoor gesterkt in haar opvoedersrol. Daarnaast werd de hulp van de huisarts ingezet. De jongere mocht zich alleen met toestemming van de huisarts ziekmelden van school. De jongere en de ouder waren positief over MST en wat het voor hen betekend heeft. De ouder is gesterkt in de opvoedersrol en de verhoudingen zijn weer gestabiliseerd.

Conclusie over het versterken van de eigen kracht

STJ concludeert naar aanleiding van het onderzoek dat het versterken van de eigen kracht een werkend element is in het stoppen van thuiszitten van jongeren. Het versterken van de eigen kracht richt op twee elementen. Het eerste element richt zich op het behouden en vergroten van de zelfverantwoordelijkheid voor de problematiek en de oplossing bij de jongeren en de ouders. Bij het tweede element richt de professional zich op het inzetten van het netwerk ter ondersteuning van de jongeren en de ouders. Deze twee elementen samen versterken de eigen kracht van de jongeren en de ouders. STJ heeft in Goeree-Overflakkee gezien dat het vergroten van de eigen kracht, door gespreksvoering en de inzet van het netwerk, het gezin helpt en ontlast. Het helpt als de verantwoordelijkheid met het netwerk kan worden gedeeld en als anderen helpen door middel van tips en het bieden van een luisterend oor.

4. Tot slot

In het onderzoek naar de aanpak bij thuiszitten is STJ op zoek geweest naar factoren die verklaren dat professionals succesvol handelen in het voorkomen en het oplossen van het complex van problemen van een thuiszittende jongere. Het SWV Goeree-Overflakkee is één van drie samenwerkingsverbanden waar het onderzoek is uitgevoerd. Het onderzoek in Goeree-Overflakkee gaf mooie inzichten in drie thema's; namelijk

- De relatie professional en jongere/ouder;
- Het handelen naar aanleiding van schoolverzuim;
- Het versterken van eigen kracht.

Gebleken is dat het handelen van professional op deze gebieden werkende elementen bevat voor de aanpak van het thuiszitten. Deze bevindingen worden gebruikt bij het beantwoorden van de centrale vraag van het onderzoek. Ook zijn de bevindingen uit Goeree-Overflakkee als input gebruikt voor het opstellen van de handreiking. Daarnaast werd uit het onderzoek duidelijk hoe belangrijk het voor jongeren en hun ouders is om met een onbevooroordeelde professional te praten. De jongere en de ouders willen graag gehoord en serieus genomen worden. Daarom willen wij dit extra benadrukken en aan alle professionals meegeven.

Kansen voor de toekomst

In Goeree-Overflakkee weten de professionals van het onderwijs en van de zorg elkaar snel te vinden. Het CJG vervult een verbindende rol tussen beiden en ook het prinex geeft een duidelijk kader voor samenwerking. STJ geeft aan het bestuur van het samenwerkingsverband Goeree-Overflakkee e.o. en aan de bij het onderzoek betrokken professionals graag mee waar zij nog kansen ziet voor verdere ontwikkeling.

- 1. Binnen de huidige werkwijze heeft het zogenaamde repressieve handelen een belangrijke plek. Daarnaast zou het preventieve handelen naar aanleiding van gesignaleerde problematiek en signaalverzuim verder ontwikkeld kunnen worden.*
- 2. Binnen het relatief kleine samenwerkingsverband is goed te zien dat de lijnen kort zijn en de professionals elkaar kennen en makkelijk weten te vinden. Iedereen heeft zijn vaste rol in het systeem. Het kan meerwaarde bieden als met elkaar verder onderzocht wordt hoe binnen deze bestaande structuren en afspraken ook maatwerk geleverd kan worden door af te wijken van vaste protocollen zodat optimaal aangesloten kan worden op de jongere en het gezin.*
- 3. Vanwege de kleinschaligheid van het samenwerkingsverband en de gemeente waarbinnen de professionals werken en wonen is het belangrijk dat professionals er alert op blijven dat zij elkaar (kritisch) blijven aanspreken.*
- 4. STJ heeft gezien dat het in sommige situaties het voor de jongere prettig is om buiten de kleinschaligheid van het eiland hulp te krijgen of naar school te gaan. Daardoor wil STJ adviseren om ook met andere samenwerkingsverbanden afspraken te maken, zodat deze hulp ondanks de doelstelling "geen kind van het eiland", in uitzonderingen aangeboden kan worden.*

